

НЕВИРИШЕНІ ПРОБЛЕМИ ТА НОВІ ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Дуфенюк О.М.,

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету № 1 (з підготовки фахівців
для органів досудового розслідування Національної поліції України)
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-6529-4036*

Дуфенюк О.М. Невирішені проблеми та нові виклики використання кримінального аналізу оперативними підрозділами Національної поліції.

Проблематика поліцейської діяльності, керованої аналітикою ILP (Intelligence-Led Policing), вже друге десятиліття активно розробляється українськими вченими. Проте більшість досліджень переважно сфокусовано на питаннях інституційної еволюції, ролі, значення, переваг, теоретико-методологічних засад, алгоритмів та інструментів кримінального аналізу. Ця стаття пропонує системний погляд на потенційні виклики та проблем, які пов'язані з використанням кримінального аналізу оперативними підрозділами Національної поліції. На підставі системного вивчення нормативно-правових актів, наукових джерел та даних практики констатовано, що в сучасних умовах кримінальний аналіз є «інтелектуальною зброєю» оперативних підрозділів Національної поліції у протидії кримінальним правопорушенням. Сформовано шість основних груп невіршених проблем та нових викликів, до яких віднесено: (1) нормативно-правові (необхідність уніфікації законодавства, впровадження єдиної термінології, врегулювання процедур взаємодії тощо); (2) інституційні (міжвідомча і внутрішня ізоляція підрозділів кримінального аналізу, недовіра, побоювання витоку інформації, приховане змагання за кращу ефективність тощо); (3) праксеологічні (мислення «від випадку до випадку», «від справи до справи», ізолюване мислення окремих аналітиків, слабка мотивація і культура комунікації, слабке лідерство і розуміння можливостей і т.д.); (4) технологічні (необхідність розробляти та опанувувати складні алгоритми та численні інформаційно-аналітичні інструменти, а також здобувати, верифікувати та постійно актуалізувати компетентності роботи з великими даними, обсяги яких щороку зростають; потреба захисту даних; потреба забезпечення доступу кримінальних аналітиків до інноваційних інструментів та програмного забезпечення і т.ін.); (5) освітні (потреба постійного навчання та підвищення кваліфікації персоналу підрозділів кримінального аналізу, оперативних та інших підрозділів Національної поліції, залучених до виконання завдань протидії злочинності та досудового розслідування); (6) етичні (необхідність протидії фактам несанкціонованого використання даних, інформаційно-аналітичних ресурсів та інструментів уповноваженими суб'єктами; підтримка антикорупційної діяльності в лавах поліцейських, стимулювання доброчесності та формування якісного середовища поліцейської діяльності, керованої аналітикою). Знання і розуміння цих проблем, ризиків та бар'єрів сприятиме пошуку ефективних рішень.

Ключові слова: кримінальний аналіз; поліцейська діяльність, керована аналітикою; кримінальна розвідка; інформаційно-аналітична робота; злочинність; оперативні підрозділи, оперативно-розшукова діяльність; розслідування злочинів, Національна поліція.

Dufeniuk O.M. Unresolved problems and new challenges of using criminal analysis by operative units of the National Police.

The topic of ILP (Intelligence-Led Policing) has been actively developed by Ukrainian scientists in the last two decades. However, most studies mainly focus on aspects of institutional evolution, role, significance, advantages, theoretical and methodological foundations, algorithms and tools of criminal analysis. This article offers a systematic view of potential challenges and problems associated with the use of criminal analysis by operative units of the National Police. Based on a systematic study of the law, scientific sources and practical data, it is stated that in modern conditions criminal analysis is an "intellectual weapon" of operative units of the National Police in the field of combating crime. Six main groups of problems and challenges have been formed, which include: (1) regulatory (the need for unification of legislation, the introduction of a single terminology, regulation of interaction procedures, etc.); (2) institutional

(departmental and internal peculiar isolation of criminal analysis units, distrust, risk of information leakage, latent competition for achieving goals, etc.); (3) praxeological (case-by-case thinking, isolated thinking of individual analysts, weak motivation and communication culture, weak leadership and understanding of opportunities, etc.); (4) technological (the need to develop and study complex algorithms and numerous information and analytical tools, as well as to acquire, verify and constantly update the competencies of working with big data; the need to protect data; the need to ensure access of criminal analysts to innovative tools and software, etc.); (5) educational (the need for high-quality training for personnel of criminal analysis units, operative and other units of the National Police involved in the tasks of combating crime and pre-trial investigation); (6) ethical (the need to counteract the facts of unauthorized use of data, information and analytical resources and tools by authorized agents; support for anti-corruption activities in police units, stimulation of integrity and formation of a high-quality ILP environment). Knowledge and understanding of these problems, risks and barriers will contribute to the search for effective solutions.

Key words: criminal analysis; Intelligence-Led Policing; criminal intelligence; information and analytical work; criminality; operative units, operative and search activity, crime investigation, National Police.

Постановка проблеми. В сучасних умовах завдання протидії злочинності неможливо успішно реалізувати без новітніх методів і засобів збирання, обробки, систематизації, узагальнення та якісно-змістовного аналізу інформації. Не кожен злочинець має вогнепальну чи холодну зброю, але більшість з них сьогодні має мобільний телефон, ноутбук або планшет, рахунок в банку, користується соціальними мережами, поширює мультимедійний контент, залишає «цифрові сліди» своєї діяльності, контактує з іншими особами, які можуть бути співучасниками вчинення кримінального правопорушення, членами організованих груп чи злочинних організацій. За даними досліджень, впродовж року опрацюється понад 10 тис. запитів на проведення аналітичної розвідки, в рамках яких вивчаються кілька сотень об'єктів (фізичних осіб, транспортних засобів, інтернет-ресурсів і т.ін.) [1, с. 215]. Дослідження причинно-наслідкових зв'язків, профілю правопорушника, ланцюжків контактів, локалізації об'єктів та маршрутів переміщення, руху фінансових ресурсів, матеріалів із закритих баз даних і відкритих джерел є тільки частиною предмета пізнання кримінальної аналітики. Як відомо, її вплив сягає далеко за межі одиначної справи (кейс-скрінінгу), в рамках якої виконується запит. Поряд з роботою на оперативному і тактичному рівнях йдеться також про виявлення загальних тенденцій та моделей злочинної діяльності, про використання різноманітної географічної та соціально-демографічної інформації в поєднанні з просторово-часовими методами аналізу, про розробку критично важливих аналітичних продуктів, які підтримують зусилля правоохоронних органів щодо стратегічного управління та прийняття стратегічних рішень у сфері протидії злочинності та забезпечення безпеки [2, р. v]. Сказане підтверджує важливість та актуальність обговорення проблематики кримінального аналізу.

Стан опрацювання проблематики. Огляд наукової літератури дає змогу умовно розділити джерела на три групи. Перша група охоплює напрацювання українських вчених щодо загальних положень поліцейської діяльності, керованої аналітикою ILP (Intelligence-Led Policing). О. Власюк [3], І. Шинкаренко [4], В. Бурангулов [5] та ін. досліджували процес виникнення та інституційного становлення кримінального аналізу; Р. Олійничук [6], В. Моца [7], П. Цигикал [8], І. Федчак [9] вивчали роль, значення, теоретико-методологічні засади кримінального аналізу; Т. Багрій, М. Денисовський, Т. Роденко [10] аналізували зарубіжний досвід; І. Краснобрижний [11], Р. Білоус, В. Василичук, О. Таран [12], О. Кіреєва, В. Мальчевський [13], В. Струков, Д. Узлов, Ю. Гнусов [14], А. Мовчан [15], О. Фаріон [16] розробляли та описували алгоритми, методи та інструменти кримінального аналізу.

До другої групи джерел відносяться праці, які презентують особливості використання даних кримінального аналізу у специфічних сферах протидії злочинності, до прикладу, у сфері протидії організованим екологічній злочинності (О. Богатирчук [17]), у сфері розслідування кіберзлочинів (А. Лисеюк [18]), у сфері оперативно-розшукової діяльності Державної прикордонної служби України (О. Марченко [19], В. Половніков [20], О. Михайленко [21], О. Фаріон [22–23]), у сфері протидії тероризму (О. Кіреєва [24]) і т.д. На різних дискусійних майданчиках обговорюються питання дослідження фінансових транзакцій, медіапростору, опрацювання таблиць з'єднань абонентів зв'язку, програмні рішення для відео- та фотоаналітики, встановлення причетності громадян РФ та країн-сателітів до збройних формувань країни-агресора або диверсійно-розвідувальних груп, пошуку активів, реалізації проєкту SOCTA-Україна, міжнародної співпраці у сфері кримінального аналізу, ролі OSINT у протидії злочинності, перспектив розвитку стратегічного аналізу в Національній поліції України тощо. Окремо слід згадати колективну монографію за загальною редакцією О. Користіна «Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України» (2024) [25], яка об'єднала науковців та практиків і стала потужною платформою для обговорення фахівцями різних аспектів поліцейської діяльності, керованої аналітикою.

Третя група джерел презентує підходи, погляди, висновки, кращі практики і досвід зарубіжних колег щодо оперативного, тактичного та стратегічного кримінального аналізу в діяльності поліції. Тут варто згадати публікації Дж. Реткліфа (J. H. Ratcliffe) [2], С. Кірбі (S. Kirby) та Р. Фітіан (R. Phythian) [26–28], Н. Тіллі (N. Tilley) [29], Р. Брауна (R. Brown) [30] та ін.

Дослідження наукового-практичного українського контенту з окресленої проблематики дає підстави для висновку, що переважна більшість публікацій спрямована на формування теоретико-методологічних основ, визначення понять, опис інструментів та продуктів інформаційно-аналітичної роботи оперативних підрозділів. Без сумніву, такі дослідження мають велику цінність, однак для об'єктивності доречно узагальнити за підсумками вже напрацьованого досвіду та з урахуванням практики закордонних колег не тільки *можливості, переваги та якісні результати*, але й *проблеми, ризики та бар'єри* на шляху до ефективного використання кримінального аналізу оперативними підрозділами Національної поліції.

Відтак, **метою статті** стало визначення потенційних викликів та проблем, які сьогодні супроводжують процес використання кримінального аналізу у діяльності оперативних підрозділів Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. На противагу науковій доктрині, де поняття кримінального аналізу має численні дефініції, законодавець виявився більш стриманим і такого визначення досі не надав ані в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» (1992) [31], що визначає завдання оперативних підрозділів, ані в Кримінальному процесуальному кодексі України (2012) [32], що визначає завдання кримінального провадження. Разом з тим, важливість та перспективність цього напрямку діяльності стимулювала вчинення конкретних кроків на шляху до формування правової основи використання кримінального аналізу оперативними підрозділами, що дає змогу без претензії на вичерпність вибудувати спрощену хронологію:

– **2008 р.** Як свідчить дослідження В. Моци, в Україні першість в апробації кримінального аналізу належить Державній прикордонній службі України через затвердження Інструкції про організацію та ведення кримінального аналізу оперативно-розшуковими підрозділами Державної прикордонної служби України (наказ ДПСУ № 28 від 15 січня 2008 р.) [7, с. 144]. Однак, за словами О. Гончарука та К. Ісмайлова, у той час працівники Головного управління боротьби з організованою злочинністю МВС вже також мали досвід використання програмного компонента IBM i2 Analyst's Notebook, який значно підвищував ефективність аналізу оперативних даних та іншої інформації, отриманої в ході розшукової діяльності, зокрема трафіків телефонних з'єднань і даних перетину кордонів [33, с. 4].

– **2016–2017 р.** За сприяння Консультативної місії Європейського Союзу в Україні було проведено цілу низку заходів: оцінка потреб і підготовки адаптованих рішень, консультації з представниками департаментів кримінальної поліції, інформаційно-аналітичної підтримки та низки інших підрозділів; складання звіту та формування дорожньої карти початкових заходів з подальшої розбудови кримінального аналізу в поліції; обговорення рекомендацій щодо створення на національному рівні єдиного незалежного структурного підрозділу з питань аналізу для координації діяльності з упровадження моделі ІЛР підготовки аналітиків, формування ІТ інфраструктури, розбудови аналітичних можливостей Національної поліції [34, с. 106]. Саме у 2017 р. в Положенні про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС з'явилося кілька важливих терміно-понять:

кримінальний аналіз визначено як «специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності в оперативно-розшуковій діяльності, що спрямований на встановлення та припущення взаємозв'язків між інформацією (відомостями, даними) про злочинну діяльність та потенційно з нею пов'язаною інформацією, отриманою з інших джерел, її оцінювання, інтерпретацію та прогнозування розвитку досліджуваних подій, ситуацій і фактів з метою їх використання під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, розроблення тактичних і стратегічних заходів з протидії злочинності»;

аналітичне дослідження презентовано як форму «інформаційно-аналітичної діяльності, що полягає в поглибленому вивченні подій, ситуацій і фактів, під час якого здійснюється опис їх структури, кількісних та якісних параметрів, а також чинників, що їх обумовлюють»;

аналітичний продукт – «формалізований творчий результат кримінального аналізу, зокрема в систематизованому вигляді, щодо об'єкта дослідження, що містить висновки, пропозиції або рекомендації, спрямовані на виконання сформованих ініціатором кримінального аналізу завдань» [35, с. 4].

– **2019–2020 р.** Розпочинає роботу Департамент кримінального аналізу Національної поліції України. У червні 2020 р. штатна чисельність підрозділів кримінального аналізу в головних управліннях Національної поліції в областях та м. Києві становила 232 одиниці [34, с. 106].

– **2021 р.** У Законі України «Про Бюро економічної безпеки України» (2021) у п. 3 ч. 1 ст. 2 вперше на рівні закону сформульовано визначення кримінального аналізу як інформаційно-аналітичної діяльності, що «спрямована на встановлення взаємозв'язків між даними про злочинну діяльність та іншими

даними, потенційно з ними пов'язаними, їх оцінювання та інтерпретацію, прогнозування розвитку досліджуваних подій з метою їх використання для виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави» [36]. Того ж року зміст ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (1992) доповнено п. 21, який надав право оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених законом підстав «безпосередньо проводити або ініціювати проведення кримінального аналізу» [31].

Незважаючи на те, що Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» (2014) не містить жодної норми стосовно кримінального аналізу, у структурі Національного бюро також функціонує Управління кримінального аналізу та фінансових розслідувань, завданнями якого серед іншого визначено «збір інформації (даних), направлений на попередження, виявлення та припинення кримінальних корупційних правопорушень, які віднесено до підслідності Національного бюро, обробка та аналіз інформації (даних) на предмет виявлення ознак таких правопорушень, та доходів, одержаних злочинним шляхом, виявлення майна та коштів, яке може бути предметом арешту, конфіскації або спеціальної конфіскації; виявлення, вивчення та систематизація причин та особливостей вчинення кримінальних корупційних правопорушень, поточних тенденцій та недоліків у боротьбі з такими правопорушеннями, розробка пропозицій щодо удосконалення заходів виявлення, попередження та протидії таким правопорушенням; надання інформаційно-аналітичної, технічної та консультативної допомоги детективам Національного бюро, в тому числі шляхом участі працівників Управління до складу слідчих та оперативних груп» [37].

Отже, з викладеного вище можна сформулювати **перший виклик, який стосується фрагментованого (несистемного) правового забезпечення використання кримінального аналізу оперативними підрозділами та «ізоляції» відомчих систем і навіть систем різних департаментів одного відомства**. Різні оперативні підрозділи різних відомств створюють свої правила, алгоритми, методологію, інфраструктуру. І хоча міжвідомча взаємодія та обмін даними звісно існує, цей процес потребує додаткових зусиль, часу та координації. Відсутність єдиних підходів може стати на заваді успішної реалізації завдань протидії злочинності. Міжнародна асоціація кримінальних аналітиків має окреме визначення для аналізу злочинності, кримінального аналізу та кримінальної розвідки. Дж. Реткліф вважає, що конфлікти щодо термінології або термінологічні плутанини є потенційними бар'єрами у цій сфері, як і різні місії різних оперативних підрозділів, що зумовлює різні критерії для оцінки того, що слід вважати успіхом, тому співпраця між відомствами має низький пріоритет [2, с. 25]. Причинами також можуть бути недовіра щодо захисту інформації, латентна боротьба за кращі показники тощо. Існування проблеми відсутності належної взаємодії спостерігається не тільки на міжвідомчому рівні, але й між різними департаментами Національної поліції щодо обміну аналітичною інформацією, що підтверджує А. Мовчан. Вчений також звертає увагу на невідповідність аналітичних продуктів аналітичних підрозділів європейським стандартам [15, с. 19]. Отже, існує нагальна потреба оптимізувати законодавство, уніфікувати термінологію та вдосконалити практику, у тому числі забезпечити функціонування так званих «центрів злиття інформації», «центрів синтезу» або «фюжн-центрів» (fusion centers) з високим рівнем захисту [38–39]. Зарубіжні вчені наголошують на необхідності формування «культури обміну інформацією» [30, с. 4].

Другим є виклик, пов'язаний із мисленням «від випадку до випадку» (case-by-case thinking). Це означає, що у фахівців кримінального аналізу та оперативних підрозділів часто превалує тактичне мислення, увага до кількох потенційно пов'язаних справ. Натомість поза увагою залишається загальна картина [2, с. 26]. Часом керівники органів поліції не знають про можливості інформаційно-аналітичної підтримки попередження та протидії злочинності, доказування у кримінальному провадженні, прийняття стратегічних управлінських рішень, у тому числі на основі використання результатів роботи інтелектуальних систем автоматизованого аналізу.

Третій виклик «ізольоване мислення окремих аналітиків» асоціюється з розвитком технологій, що зумовлює стрімке зростання різних методів та інструментів аналітики. Це, своєю чергою, детермінує появу спеціалізацій, в рамках яких загальних аналітиків стає менше, натомість з'являються спеціалізовані аналітики у вузькій сфері протидії злочинам проти власності, протидії організованій злочинності, кіберзлочинності, тероризму, злочинам проти основ національної безпеки, воєнним злочинам тощо. З часом це приводить до звуження компетентностей і неможливості легко переорієнтуватися на інший напрям [2, с. 26].

На продовження теми модернізації технологій карколомно швидкими темпами та зростання обсягів цифрової інформації, яку доводиться обробляти, з'являється ще один **потенційний бар'єр – необхідність розробляти та опанувати складні алгоритми та численні інформаційно-аналітичні інструменти, а також здобувати, верифікувати та постійно актуалізувати компетентності роботи з великими даними**. Про мегатренд цифровізації та його вплив на кримінальне провадження

в частині аналітики даних ми вже писали в одній із попередніх публікацій [40, с. 180]. Аналогічно про глобальні тенденції розвитку технологій, інтернету речей та потенційних можливостей із усього «океану інформації» піддати аналізу менше 1% писали В. Струков, Д. Узлов та Ю. Гнусов, додаючи при цьому, що здешевлення потужних високотехнологічних інструментів сприяє розширенню можливостей для кримінального елемента реалізації злочинних цілей (на кшталт, не створює жодних проблем сьогодні замовити в Інтернеті спори смертоносної хвороби, наприклад віспи, і завантажити їх в сільськогосподарський дрон замість хімікатів з метою «обробки» якогось мегаполіса) [14, с. 65]. Відслідковувати такі потенційні загрози вкрай важко, проте єдиний шлях трансформації від реактивної до проактивної діяльності поліції лежить через опанування інноваційних інструментів. Достатньо хоча б побіжно ознайомитися з розділами 15–31 згаданої вище монографії «Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України» (2024) [25], щоб уявити масштабність питання. Наприклад, Д. Худенко, автор розділу 18, наводить понад 120 різних інструментів кримінального аналізу [1, с. 226–228].

Із цим чинником логічно пов'язаний **п'ятий виклик: потреба постійного навчання та підвищення кваліфікації персоналу підрозділів кримінального аналізу та оперативних підрозділів, а разом із тим й органів досудового розслідування, які мають хоча б поверхнево розуміти можливості кримінального аналізу та можуть звертатися із запитами або надавати доручення в рамках кримінального провадження**. Щоправда, проблема підготовки фахівців не є характерною виключно для нас, українців. З цього приводу Дж. Реткліф гостро висловлюється: «навчання – або, точніше, відсутність навчання – є вічною проблемою для правоохоронних органів у багатьох країнах» [2, с. 27]. У США, як виявилось, ситуація для кримінальних аналітиків також донедавна була тривожна через пропозиції більшості тренінгів, зорієнтованих на опанування тільки базових навичок «маніпулювання даними початкового рівня», необхідних для аналітиків-новачків [2, с. 27]. Унікальність цього питання полягає у тому, що навряд чи можливо коли-небудь і кому-небудь досягнути усі необхідні компетентності. Ми приречені завжди «наздоганяти» технології та обирати так чи інакше обмежений набір інструментів.

Нарешті, **ще одна проблема – потенційний ризик несанкціонованого використання даних, інформаційно-аналітичних ресурсів та інструментів особами, уповноваженими на здійснення кримінального аналізу**. Про дотримання прав людини під час проведення оперативно-розшукових заходів та досудового розслідування написано сотні публікацій. Існують норми-заборони та кримінальна відповідальність за протиправні діяння у цій сфері. І все ж порушення трапляються. Прикладом може слугувати обвинувальний вирок Залізничного районного суду м. Львова від 23.05.2024 р. у справі № 462/3678/23. Під час судового провадження було встановлено, що старший інспектор відділу аналітичної роботи управління кримінального аналізу ГУНП у Львівській області, реалізуючи свій злочинний умисел, спрямований на несанкціоноване копіювання інформації з обмеженим доступом, за допомогою додатку «Whats App» із свого абонентського номеру мобільного терміналу на абонентський номер іншого мобільного терміналу, надіслав повідомлення особі, з якою підтримував дружні відносини, інформацію, яка міститься в інформаційно-комунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» про ОСОБУ_8, а саме інформацію про дату та місце народження, громадянство, попереднє прізвище ім'я по батькові, місце проживання, серія, номер та дату видачі посвідчення водія, про транспортний засіб, що перебуває у власності, щодо звернення в поліцію про втрату зброї. Дії обвинуваченого було кваліфіковано за ч. 2 ст. 362 Кримінального Кодексу України, оскільки він здійснив несанкціоноване копіювання інформації, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах) та автоматизованих системах, що призвело до її витоку, вчинене особою, яка має право доступу до такої інформації, а також за ч. 3 ст. 362 КК України, оскільки діяння було вчинено повторно [41].

Скептики справедливо скажуть, що одна справа не може кинути тінь на всю систему, проте зарубіжні фахівці також звертають увагу на ризики витоку інформації через *внутрішні джерела* (як-от, корумповані співробітники) або *зовнішні джерела* (наприклад, крадіжка даних у результаті злому системи). Цей ризик також стає стримуючим фактором для міжвідомчої взаємодії, оскільки доводиться шукати компроміс між необхідністю ділитися інформацією та необхідністю гарантувати, що, коли вона надається, вона надійно зберігається [30, с. 3].

Запропонований перелік проблем та викликів впровадження інтегрованого аналізу злочинності та розвідувальних даних, безумовно, не є вичерпний. До проблемних питань фахівці також відносять: низький рівень методик розслідування злочинів; довготривале впровадження інноваційних методів розслідування; неналежне фінансування та технічне забезпечення правоохоронних органів; потребу забезпечення аналітиків доступом до спеціального аналітичного програмного забезпечення; створення автоматизованих засобів, що використовують машинне навчання для здобуття даних з текстів [3, с. 353; 4, с. 239–240; 15, с. 21; 18, с. 193]. Втім слід визнати, за останні дві декади відбулося чимало позитивних зрушень у питанні функціонування моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою.

Висновки. Проведена ревізія наукових джерел та узагальнення позицій практиків, безумовно, підтверджують важливість та перспективність зміцнення позицій кримінального аналізу як невід'ємного компонента протидії злочинності. Кримінальний аналіз – це «інтелектуальна зброя» оперативних підрозділів Національної поліції в сучасних умовах.

Разом з тим, на шляху до активного впровадження моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою, існують такі невирішені проблеми та нові виклики:

(1) нормативно-правові (необхідність уніфікації законодавства, впровадження єдиної термінології, врегулювання процедур взаємодії тощо);

(2) інституційні (міжвідомча і внутрішня своєрідна ізоляція підрозділів кримінального аналізу, недовіра, побоювання витоку інформації, приховане змагання за кращу ефективність тощо);

(3) праксеологічні (мислення «від випадку до випадку», «від справи до справи», ізольоване мислення окремих аналітиків, слабка мотивація і культура комунікації, слабке лідерство і розуміння можливостей і т.д.);

(4) технологічні (необхідність розробляти та опановувати складні алгоритми та численні інформаційно-аналітичні інструменти, а також здобувати, верифікувати та постійно актуалізувати компетентності роботи з великими даними, обсяги яких щороку зростають; потреба захисту даних; потреба забезпечення доступу кримінальних аналітиків до інноваційних інструментів та програмного забезпечення і т.ін.);

(5) освітні (потреба постійного навчання та підвищення кваліфікації персоналу підрозділів кримінального аналізу, оперативних та інших підрозділів Національної поліції, залучених до виконання завдань протидії злочинності та досудового розслідування);

(6) етичні (необхідність протидії фактам несанкціонованого використання даних, інформаційно-аналітичних ресурсів та інструментів уповноваженими суб'єктами; підтримка антикорупційної діяльності в лавах поліцейських, стимулювання доброчесності та формування якісного середовища поліцейської діяльності, керованої аналітикою).

Систематизація, оцінка та прогнозування цих ризиків, проблем і бар'єрів, їх періодичний перегляд та моніторинг змін є необхідним кроком для пошуку рішень, визначення пріоритетних заходів та продовження оптимізації правових та організаційно-тактичних засад використання кримінального аналізу оперативними підрозділами Національної поліції, а разом з тим трансформації філософії діяльності від реактивної до проактивної, що матиме наслідком зростання довіри до правоохоронної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Худенко Д. Зміст, принципи і типології методів та інструментів кримінального аналізу. *Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України*: монографія / Користін О., Швець Д., Бутко Р., Денисенко Б. та ін., за заг. ред. Користіна О.Є. Київ: «BAITE», 2024. С. 215–235. DOI: <https://doi.org/10.36486/978-966-2310-66-5-18>.
2. Ratcliffe J.H. *Integrated Intelligence and Crime Analysis: Enhanced Information Management for Law Enforcement Leaders*. Washington: Police Foundation, COPS, 2007. 40 p.
3. Власюк О.В. Кримінальний аналіз у боротьбі зі злочинністю: виникнення та становлення. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 351–356.
4. Шинкаренко І.Р. Проблеми запровадження кримінального аналізу в діяльність підрозділів кримінальної поліції: теоретико-історичне підґрунтя. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 233–242.
5. Бурангулов В.А. Інституційна ґенеза кримінального аналізу. *Наука і правоохорона*. 2022. № 3. С. 107–113.
6. Олійничук Р.П. Роль та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. Вип. 4. С. 104–108.
7. Моца В.В. Теоретико-методологічні засади використання кримінального аналізу оперативними підрозділами правоохоронних органів України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 73(2). С. 141–147.
8. Цигикал П. Кримінальний аналіз як елемент системи інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2017. № 2. С. 234–240.
9. Федчак І.А. *Основи кримінального аналізу: навчальний посібник*. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 288 с.
10. Багрій Т.Я., Денисовський М.Д., Роденко Т.А. Застосування кримінального аналізу у правоохоронній діяльності Національної поліції України. Зарубіжний досвід. *Інтернаука*. 2023. № 14. С. 63–68.
11. Краснобрижний І.В. Вірогідний уніфікований алгоритм проведення кримінального аналізу працівниками Національної поліції, який повинен покращити ефективність боротьби зі злочини-

- ми проявами. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 3. С. 72–74.
12. Білоус Р.В., Василичук В.І., Таран О.В. Використання методів кримінального аналізу під час оперативного провадження та досудового розслідування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1. С. 131–137.
 13. Кіреєва О., Мальчевський В. Методика формування інформаційного контенту із використанням автоматизованих інформаційно-аналітичних систем та інформаційних ресурсів підрозділами кримінального аналізу. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2021. № 1. С. 153–175.
 14. Струков В.М., Узлов Д.Ю., Гнусов Ю.В. Інструментальні інтелектуальні платформи для кримінального аналізу. *Право і Безпека*. 2021. № 4. С. 64–79.
 15. Мовчан А.В. Актуальні проблеми впровадження в органах Національної поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 17–22.
 16. Фаріон О.Б. Алгоритм опрацювання оперативно-розшукової інформації для забезпечення потреб кримінального аналізу злочинної діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. № 1. С. 194–203.
 17. Богатирчук О.М. Можливості кримінального аналізу в протидії організованій екологічній злочинності. *Європейський правничий часопис*. 2024. Вип. 3. С. 96–101.
 18. Лисеюк А.М. Застосування методів кримінального аналізу під час розслідування кіберзлочинів правоохоронними органами. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Вип. 4. С. 191–194.
 19. Марченко О.О. Аналіз теорії та практики використання кримінального аналізу в міжрайонних оперативно-розшукових відділах Державної прикордонної служби України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2017. № 4. С. 187–196.
 20. Половников В.В. Характеристика кримінального аналізу з урахуванням практики його використання в оперативно-розшуковій діяльності Державної прикордонної служби України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. Вип. 34. С. 28–40.
 21. Михайленко О.В. Рекомендації щодо здійснення кримінального аналізу протиправної діяльності на ділянці відповідальності органу охорони державного кордону. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. № 2. С. 72–85.
 22. Фаріон О.Б. Інформаційне забезпечення стратегічного кримінального аналізу в оперативно-розшукових підрозділах Державної прикордонної служби України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2017. № 3. С. 154–166.
 23. Фаріон О.Б. Інструментарій визначення типу загроз прикордонній безпеці в процесі проведення стратегічного кримінального аналізу оперативно-розшуковим підрозділом регіонального управління Державної прикордонної служби України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. № 2. С. 212–218.
 24. Кіреєва О.С. Кримінальний аналіз як один з елементів у системі протидії терористичним загрозам. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2017. № 4. С. 143–157.
 25. Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України: монографія / Користін О., Швець Д., Бутко Р., Денисенко Б. та ін., за заг. ред. Користіна О.Є. Київ: «ВАІТЕ», 2024. 444 с.
 26. Phythian R., Kirby S. What does the UK Police National Database tell us about the future of police intelligence? *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2022. 17. 1–14. DOI: 10.1093/ police/ paac074.
 27. Phythian R., Kirby S., Swan-Keig L. Understanding how law enforcement agencies share information in an intelligence-led environment: how operational context influences different approaches. *Policing: An International Journal*. 2024. 47 (7). DOI: 10.1108/PIJPSM-06-2023-0073.
 28. Phythian R., Kirby S. What does the UK Police National Database tell us about the future of police intelligence? *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2023. 17 (paac074). DOI: <https://doi.org/10.1093/police/paac074>.
 29. Tilley N. Modern approaches to policing: community, problem-oriented and intelligence led. In T. Newburn (Ed.). *The Handbook of Policing*. Willan Publishing, 2008. P. 373–403.
 30. Brown R. Understanding law enforcement information sharing for criminal intelligence purposes. *Australian Institute of Criminology Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*. 2018. No. 566. URL: https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/ti_le_information_sharing_2018.pdf.
 31. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

32. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
33. Гончарук О., Ісмайлов К. Кримінальний аналіз у системі правоохоронних органів України: поняття, мета й завдання. *Правовий часопис Донбасу*. 2023. № 2(83). С. 1–7. DOI 10.32782/2523-4269-2023-83-3-9.
34. Овсянюк Д. Становлення підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України та вимоги допрофесійної компетентності аналітиків. *Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України*: монографія / Користін О., Швець Д., Бутко Р., Денисенко Б. та ін., за заг. ред. Користіна О.Є. Київ: «ВАІТЕ», 2024. С. 105–112. DOI: <https://doi.org/10.36486/978-966-2310-66-5-10>.
35. Про затвердження Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС: Наказ МВС від 20.10.2017 р. № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#n13>.
36. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
37. Управління кримінального аналізу та фінансових розслідувань. НАБУ. URL: <https://nabu.gov.ua/about-the-bureau/struktura-ta-kerivnitctvo/struktura/osnovni-funkciyi-strukturnyh-pidrozdiliv-upravlinnya-analityky-ta-obrobky-informaciyi/>.
38. Свиридюк Н. П., Кардашевський Ю. Р. Ф'южн-центри як важливий компонент моделі Intelligence-led Policing (ILP). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 6. С. 504–509.
39. Taylor R. W., Russell A.L. The failure of police 'fusion' centers and the concept of a national intelligence sharing plan. *Police Practice and Research*. 2012. 13(2). P. 184–200. DOI: 10.1080/15614263.2011.581448.
40. Дуфенюк О.М. Вплив глобальних мегатрендів на науку та практику кримінального провадження. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 6 (47). С. 176–183. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2022.34>.
41. Вирок Залізничного районного суду м. Львова від 23.05.2023 р. Справа № 462/3678/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111020683>.